

Regeringens proposition

1997/98:188

Vissa ändringar i marknadsföringslagen (1995:450)
m.m.

Prop.
1997/98:188

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 17 juni 1998

Göran Persson

Lars Engqvist
(Inrikesdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att instansordningen i marknadsföringsmål ändras så att mål om förbud och åläggande som huvudregel handläggs i Marknadsdomstolen som första och sista instans. Om samma kärande, eller en annan kärande i samråd med denne, samtidigt väcker en talan om marknadsstörningsavgift eller skadestånd, skall dock en talan om förbud eller åläggande med anledning av marknadsföringen väckas vid Stockholms tingsrätt. Syftet med ändringen är att göra det möjligt att snabbt kunna få ett slutligt avgörande i frågan om en viss marknadsföringsåtgärd strider mot de marknadsrättsliga bestämmelserna.

Utöver denna ändring föreslås vissa smärre ändringar och tillägg i marknadsföringslagen (1995:450), lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. och lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 1999.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450)	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.	7
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.	8
3	Ärendet och dess beredning	9
4	Gällande ordning för prövningen av marknadsföringsmål och motiven för denna	9
4.1	Avgifts-, förbuds- och åläggandemålen	9
4.2	Utdömmande av marknadsföringsrättsligt vite	11
4.3	Skadestånd	11
4.4	Rättegångsförfarandet m.m.	11
5	Erfarenheter av den nya instansordningen	12
5.1	Inkomna skrivelser m.m.	12
5.2	Handläggningstider m.m.	13
6	Ändring i instansordningen för marknadsföringsmål	13
6.1	Behovet av en ändring i instansordningen	13
6.2	Närmare om systemets utformning	17
7	Lagen om marknadsdomstol m.m. och vissa verkställighetsfrågor	21
7.1	Vissa ändringar i lagen om marknadsdomstol m.m.	21
7.2	Verkställighet av det norska institutet tvangsgebyr och av Stockholms tingsrätt förelagda viten	21
8	Ekonomiska konsekvenser	22
9	Författningskommentar	23
9.1	Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450)	23
9.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.	24
9.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.	24
9.4	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	24
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian	25
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	28
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	32
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag	33
Bilaga 5	Lagrådets yttrande	37

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 juni 1998 40 Prop. 1997/98:188

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450),
2. lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450)

Härigenom föreskrivs att 38, 51 och 52 §§ marknadsföringslagen (1995:450) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Talan om förbud eller åläggande enligt 14, 15 eller 17 § väcks vid Stockholms tingsrätt.

En sådan talan får väckas av

1. Konsumentombudsmannen,
2. en näringsidkare som berörs av marknadsföringen, och
3. en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

Ett interimistiskt beslut enligt 20 § meddelas av den domstol där en rättegång enligt första stycket pågår.

Vad som sägs i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken och i 39 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden om hovrätten skall i mål och ärenden enligt denna lag i stället gälla Marknadsdomstolen.

Om en talan enligt denna lag har väckts av någon annan än Konsumentombudsmannen, skall tings-

Föreslagen lydelse

38 §

Talan om förbud eller åläggande enligt 14, 15 eller 17 § väcks vid *Marknadsdomstolen. Om samma kärande, eller en annan kärande i samråd med denne, samtidigt väcker en talan om marknadsstörningsavgift enligt 22 § eller skadestånd enligt 29 § med anledning av marknadsföringen, skall dock en talan om förbud eller åläggande väckas vid Stockholms tingsrätt.*

Talan om förbud eller åläggande får väckas av

51 §¹

När Marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden efter överklagande enligt 43 §, skall vad som sägs i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken och i 39 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden om hovrätten i stället gälla Marknadsdomstolen.

52 §

Om en talan enligt denna lag har väckts av någon annan än Konsumentombudsmannen, skall *rätten*

¹ Senaste lydelse 1996:270.

rätten underrätta ombudsmannen
om rättegången.

underrätta ombudsmannen om
rättegången.

Prop. 1997/98:188

*När ett mål om marknadsstö-
rningsavgift eller skadestånd väcks,
skall tingsrätten underrätta Mark-
nadsdomstolen om rättegången.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 1999.

2. Ett mål som vid ikraftträdandet är under handläggning i Stockholms tingsrätt men som enligt de nya bestämmelserna i stället skall handläggas av Marknadsdomstolen skall lämnas över dit, om det kommit in till tingsrätten efter utgången av juni 1998. Åtgärder som har vidtagits under handläggningen i tingsrätten skall för de mål som överlämnas anses ha vidtagits av Marknadsdomstolen.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

dels att 9 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 10 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Marknadsdomstolen är beslutför, när ordföranden och tre andra ledamöter är närvarande.

Ordföranden får ensam på domstolens vägnar vidta förberedande åtgärder *och pröva frågor om avskrivning av mål.*

Ordföranden får ensam på domstolens vägnar

1. vidta förberedande åtgärder,
2. meddela beslut om avskrivning,

3. besluta om rättelse av en dom eller ett beslut under de förutsättningar som anges i 17 kap. 15 § första stycket rättegångsbalken,

4. avslå en begäran om att domstolen skall pröva en fråga om interimistiskt förbud eller åläggande utan att motparten getts tillfälle att yttra sig.

Ordföranden får förordna sekreterare hos domstolen att ensam på domstolens vägnar vidta förberedande åtgärder.

10 a §

Dom skall meddelas så snart som det är möjligt. Den skall skrivas under av rättens ordförande. Kopia av domen skall skickas till parterna samma dag som domen meddelas. Vad som sägs om dom gäller också slutligt beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1999.

¹ Senaste lydelse 1993:22.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Vad i denna lag sägs om böter skall även gälla utdömda viten, som

1. har förelagts part eller annan till fullgörande av en skyldighet i en rättegång,

2. här i landet har förelagts av konsumentombudsmannen, näringsfrihetsombudsmannen eller marknadsdomstolen,

3. i Finland har dömts ut av marknadsdomstolen eller, efter överklagande av ett avgörande av denna domstol, av högsta domstolen.

2. här i landet har förelagts av *Konsumentombudsmannen, Konkurrensverket, Stockholms tingsrätt i mål enligt marknadsföringslagen (1995:450) eller Marknadsdomstolen,*

3. i Finland har dömts ut av *Marknadsdomstolen* eller, efter överklagande av ett avgörande av denna domstol, av *Högsta domstolen.*

Vad som sägs i första stycket gäller även tvangsgebyr som i Norge har förelagts av Forbrukerombudet och som har godkänts av näringsidkaren eller har dömts ut av domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1999.

¹ Senaste lydelse 1985:221.

3 Ärendet och dess beredning

Den 1 januari 1996 trädde den nya marknadsföringslagen (1995:450) i kraft (prop. 1994/95:123, bet. 1994/95:LU16, rskr. 1994/95:267). Under den tid som lagen varit i kraft har kritik framförts mot den nya instansordningen med Stockholms tingsrätt som första instans vid prövningen av förbuds- och åläggandemål. Med anledning av kritiken har Regeringskansliet (Inrikesdepartementet) utarbetat en promemoria med förslag till vissa förändringar av instansordningen enligt marknadsföringslagen (dnr In 98/482/KO). Promemorian har remissbehandlats. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1* och dess lagförslag i *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i detta lagstiftningsärende.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 28 maj 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

Lagrådet har bl.a. haft synpunkter på vilka förfaranderegler som bör tillämpas när Marknadsdomstolen handlägger mål enligt marknadsföringslagen som första instans. Regeringens överväganden med anledning av dessa synpunkter redovisas i avsnitt 6.2. I övrigt har regeringen i huvudsak följt Lagrådets förslag. Vissa redaktionella ändringar har också gjorts.

4 Gällande ordning för prövningen av marknadsföringsmål och motiven för denna

4.1 Avgifts-, förbuds- och åläggandemålen

Genom den nya marknadsföringslagen ändrades ordningen för prövning av marknadsföringsmål jämfört med den äldre lagen. Den viktigaste nyheten är att Stockholms tingsrätt blivit första instans i alla mål och ärenden om marknadsföring. Den tidigare ordningen för marknadsföringsmål, med Marknadsdomstolen som ett specialiserat beslutsorgan och enda instans, gäller alltså för mål enligt lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare och produktsäkerhetslagen (1988:1604).

Införandet av den nya sanktionsformen marknadsstörningsavgift innebär att den marknadsrättsliga processordningen tillfördes en till sin karaktär helt ny målgrupp. Rättssäkerhetsaspekten har i avgiftsmålen en annan innebörd och betydelse än i förbuds- och åläggandemålen. Hänsy-

nen till svarandens rättstrygghet medförde ett krav på att frågan om marknadsstörningsavgift skall kunna prövas av åtminstone två instanser.

På konkurrensrättens område hade konkurrensmålen redan samlats hos en enda första domstolsinstans, Stockholms tingsrätt. Behovet att på motsvarande sätt koncentrera underrättsprövningen till en instans ansågs inte lika uttalat i marknadsföringsmål. Det var främst betydelsen av ett enhetligt system för behörig domstol inom marknadsrätten som var avgörande för att Stockholms tingsrätt utsågs till den enda första domstolsinstansen i avgiftsmålen.

I motiven konstaterades att den nya marknadsföringslagen inte innebar några förändringar som direkt föranledde att instansordningen behövde modifieras när det gällde förbuds- och åläggandemål (prop. 1994/95:123 s. 124). Systemet med Marknadsdomstolen som ensamt prövningsorgan hade, anfördes det vidare, fungerat tillfredsställande både organisatoriskt och från rättssäkerhetssynpunkt.

Att bibehålla Marknadsdomstolen som första instans i dessa fall ansågs dock kunna medföra väsentliga nackdelar i den nya situation som uppstod genom tillkomsten av avgiftsmålen. Det kom till uttryck i propositionen på följande sätt:

"Olika instansordningar omöjliggör kumulation av förbuds- och åläggandemål i första instans. Det får antas bli vanligt att Konsumentombudsmannen när han för talan om marknadsstörningsavgift samtidigt framställer yrkande om förbud eller åläggande, antingen kumulativt eller i andra hand. En ordning som innebär att Konsumentombudsmannen måste processa två gånger om sanktionering av samma förfarande är olycklig ur processekonomisk synvinkel. Man måste i det sammanhanget dessutom beakta risken för att någon annan taleberättigad väcker talan om förbud vid Marknadsdomstolen medan avgiftsmålet fortfarande pågår i tingsrätten."

Med hänvisning till den uppfattning som i olika sammanhang hävdats att ett tvåinstansförfarande leder till utdragna och dyrare processer pekades i propositionen på möjligheten till interimistiska beslut, en möjlighet som vidgats i den nya lagen, vilket skulle kunna leda till att man snabbt får till stånd ett förbud eller ett åläggande.

Kostnaderna för en process blir självklart större om målet prövas i två instanser än om prövningen endast sker i en instans. Regeringen hänvisade emellertid i propositionen till att inte alla mål kommer att överklagas. Just kostnadshänsyn, framhölls det, bidrar till att främst sådana mål där utgången är tvivelaktig överklagas. Genom att främst sistnämnda slag av mål beräknades bli överklagade kunde också, enligt propositionen, Marknadsdomstolens prejudicerande och rättsskapande funktion stärkas. Domstolen skulle kunna ägna mer tid och resurser åt de egentliga prejudikatmålen.

Att tvåinstansförfarandet kan drabba en förlorande part ekonomiskt hårdare än om Marknadsdomstolen varit enda instans ansågs i detta sammanhang väga lättare än de faktorer som motiverade att instansordningen ändrades.

Av dessa skäl och med beaktande av det som krävdes till följd av de nya avgiftsmålen blev Stockholms tingsrätt utsedd att som exklusiv första instans pröva mål om förbud och åläggande med möjlighet för för-

4.2 Utdömande av marknadsföringsrättsligt vite

I frågan om vilken domstol som skall vara behörig att pröva mål om utdömande av vite innebar den nya marknadsföringslagen inte någon förändring. Talan om utdömande av vite som har förelagts med stöd av denna lag skall liksom tidigare väckas vid en tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken. Stockholms tingsrätt gavs dock en generell behörighet att alltid pröva mål om utdömande av vite enligt marknadsföringslagen.

4.3 Skadestånd

I den nya marknadsföringslagen gäller rätten till skadestånd både för näringsidkare och konsumenter. Rätten är kopplad till överträdelser av förbud och ålägganden som har meddelats med stöd av lagen och till de specifika förbudsreglerna i lagens 5–13 §§.

Talan om skadestånd skall väckas vid Stockholms tingsrätt. En sådan talan får även väckas vid en tingsrätt som är behörig enligt 10 kap. rättegångsbalken. Domar om skadestånd överklagas till Marknadsdomstolen.

Skälen för den ordning som valdes för skadeståndsmålen framgår av prop. 1994/95:123 s. 125 f. Det huvudskäl som anfördes är risken för att Högsta domstolen i en skadeståndsprocess och Marknadsdomstolen i ett sanktionsmål kommer till motsatta uppfattningar beträffande lagens tolkning i fråga om ett bestämt förfarande. Som ytterligare skäl angavs de fördelar som följer av möjligheterna att kumulera en skadeståndstalan med talan om förbud, åläggande eller marknadsstörningsavgift.

4.4 Rättegångsförfarandet m.m.

Lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. innehåller vissa grundläggande bestämmelser om förfarandet vid Marknadsdomstolen. Före införandet av 1996 års marknadsföringslag tillämpades dessa regler i marknadsföringsmålen. Även rättegångsbalkens regler tillämpades dock analogivis i viss utsträckning. I förarbetena till marknadsföringslagen anfördes flera skäl för att marknadsföringsmålen borde handläggas enligt rättegångsbalkens regler om tvistemål i såväl Stockholms tingsrätt som Marknadsdomstolen. Bl.a. framhölls att den judiciella framtoningen skulle komma öka med den nya marknadsföringslagen, vilket talade för att man formellt borde närma handläggningsreglerna i marknadsföringsmålen till dem som gäller för rättegångar i allmänhet. Ett annat skäl var att Stockholms tingsrätt infördes som första instans i marknadsföringsmålen (prop. 1994/95:123 s. 144 ff.). Det blev också lagstiftarens beslut. Målen skall handläggas enligt reglerna i rättegångsbalken om tvistemål där förlikning om saken inte är tillåten.

Även i fråga om rättegångskostnader skall rättegångsbalkens regler i tvistemål gälla. När Konsumentombudsmannen (KO) för talan i mål om marknadsstörningsavgift skall dock reglerna om rättegångskostnader i brottmål gälla.

För mål enligt lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare och produktsäkerhetslagen gäller fortfarande förfarandereglerna i lagen om marknadsdomstol.

5 Erfarenheter av den nya instansordningen

5.1 Inkomna skrivelser m.m.

I skrivelser till Inrikesdepartementet under maj – juni 1997 har Konsumentverket och Näringslivets Delegation för Marknadsrätt kritiserat den nuvarande instansordningen med Stockholms tingsrätt som första instans vid prövningen av förbuds- och åläggandemål enligt marknadsföringslagen.

Konsumentverket framhåller sammanfattningsvis att en förutsättning för att marknadsföringslagen skall få genomslagskraft på marknaden är att näringsidkarna får snabba besked om vilka krav som skall ställas på marknadsföringen. Verkets uppfattning är att lagen i dag inte helt uppfyller denna förutsättning. Instansordningen borde därför enligt verkets mening ändras på så sätt att Marknadsdomstolen återigen blir första och sista instans i mål som endast rör förbud och ålägganden. Bland de omständigheter som Konsumentverket vid sidan av långa handläggningstider åberopar till stöd för sitt förslag kan nämnas att nuvarande ordning kan medföra att rättsbildningen förskjuts från Marknadsdomstolen till Stockholms tingsrätt.

Näringslivets Delegation för Marknadsrätt anser att erfarenheterna av instansordningen i marknadsföringslagen är negativa och förordar att Stockholms tingsrätt utgår som första instans utom i ärenden som innefattar marknadsstörningsavgift.

Med anledning av Konkurrenslagsutredningens betänkande Konkurrenslagen 1993–1996 (SOU 1997:20), i vilket bl.a. föreslogs att Stockholms tingsrätt skulle utgå som instans i vissa slag av konkurrensmål, uttalade sig flera remissinstanser även om instansordningen i marknadsföringsmål. Förutom Konsumentverket och Näringslivets Delegation för Marknadsrätt gav även Grossistförbundet Svensk Handel (numera Svensk Handel), Sveriges Köpmannaförbund och Sveriges Industriförbund uttryck för uppfattningen att tingsrätten borde utgå som instans även i förbuds- och åläggandemål som prövas enligt marknadsföringslagen.

Redan vid remissbehandlingen av betänkandet Ny marknadsföringslag (SOU 1993:59), som ligger till grund för marknadsföringslagen, ifrågasatte flera instanser lämpligheten av att införa ett tvåinstanssystem även för förbuds- och åläggandemålen. Hit hörde bl.a. Finansinspektionen, Konsumentverket, Konsumentvägledarnas förening, Sveriges Industriförbund, Grossistförbundet Svensk Handel och Handelshögskolan vid Göteborgs universitet. Kritikerna menade att processerna skulle bli dy-

5.2 Handläggningstider m.m.

Under 1996 inkom 29 och under 1997 40 marknadsföringsmål till Stockholms tingsrätt. Den 1 januari 1998 hade tingsrätten 48 mål i balans. Ett relativt sett ökande antal inkomna mål kunde konstateras kring årsskiftet 1997/98. Under december 1997 kom det in sju mål medan sex mål kom in den följande månaden. Vid årsskiftet 1997/98 var femton mål äldre än ett år medan tretton var 6 – 12 månader gamla.

Stockholms tingsrätt, avdelning 8, handlägger förutom marknadsföringsmål och konkurrensmål också allmänna tvistemål, tryckfrihetsmål, yttrandefrihetsmål och familjemål. Som orsaker till den generellt sett långa handläggningstiden vid tingsrätten har angetts bl.a. delgivningsproblem, överklaganden av beslut under rättegången och kö till huvudförhandlingstid.

Den genomsnittliga handläggningstiden i Marknadsdomstolen för slutligt avgjorda marknadsföringsmål var tio månader för 1991. För varje år 1992–1996 var den sju månader. Under 1991 inkom 23 marknadsföringsmål till domstolen och under perioden 1992–1995 i genomsnitt 42 mål per år.

Marknadsdomstolen har fram till årsskiftet 1997/98 mottagit sammanlagt femton överklaganden. Tio av dessa avser tingsrättens interimistiska beslut om eventuellt förbud. Två fall avser rättegångskostnader respektive rättshjälp.

6 Ändring i instansordningen för marknadsföringsmål

6.1 Behovet av en ändring i instansordningen

Regeringens bedömning: En ändring av instansordningen behövs för förbuds- och åläggandemålen för att möjliggöra att handläggningstiden för dessa mål blir väsentligt kortare.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser delar den bedömning som kommit till uttryck i promemorian och tillstyrker i huvudsak förslaget eller lämnar det utan erinran.

Stockholms tingsrätt anser att det vore anmärkningsvärt att gällande instansordning för förbuds- och åläggandemålen skulle ändras så kort tid efter ikraftträdandet utan att det framkommit några nya omständigheter som inte beaktats när systemet infördes. Tingsrätten avstyrker dock inte förslaget.

Sveriges Advokatsamfund anser att tvåinstanssystemet bör behållas av rättssäkerhetsskäl och avstyrker därför förslaget. När det gäller talan av KO anser emellertid samfundet att prejudikatintresset kan motivera att KO ges möjlighet att i sådana fall föra mål direkt till Marknadsdomstolen. Även *Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet* avstyrker förslaget och menar att rätten att överklaga domar har ett väsentligt rättssäkerhetsvärde. I likhet med Stockholms tingsrätt anser fakultetsnämnden att det är för tidigt att ändra i marknadsföringsprocessen och anser att man i stället borde se till att påskynda processen vid den instans där målen avgörs alltför långsamt. I likhet med Sveriges Advokatsamfund anser dock fakultetsnämnden att man kan överväga att ge KO möjlighet att väcka talan om förbud eller åläggande direkt vid Marknadsdomstolen.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen anser att det på det marknadsrättsliga området är av största vikt att berörda aktörer snabbt ges besked om vilka regler som gäller på marknaden. Detta är viktigt med hänsyn till parterna och för att marknadsföringslagen skall få genomslagskraft. Skälen för att Marknadsdomstolen tidigare hade exklusiv prövningsrätt i förbuds- och åläggandefrågor enligt såväl marknadsföringslagen som andra marknadsrättsliga lagar var bl.a. intresset av att snabbt få till stånd slutliga avgöranden i frågor som rör tillämpningen av generalklausuler. Behovet av snabbhet i förfarandet har således tidigare ansetts väga tyngre än fördelarna med en prövning i flera instanser.

I förarbetena till marknadsföringslagen uttalade regeringen att systemet med Marknadsdomstolen som ensamt prövningsorgan hade fungerat tillfredsställande både organisatoriskt och från rättssäkerhetssynpunkt (prop. 1994/95:123 s. 124). Anledningen till att ett system med två domstolsinstanser infördes var således inte sådana aspekter utan tillkomsten av marknadsstörningsavgiften, som av rättssäkerhetsskäl ansågs kräva en ordning med två instanser. Orsaken till att man lät även förbuds- och åläggandemålen omfattas av tvåinstanssystemet var att det bedömdes som viktigt att kunna kumulera sådana mål med mål om marknadsstörningsavgift (se avsnitt 4.1).

Införandet av två domstolsinstanser även för förbuds- och åläggandemålen har enligt regeringens bedömning lett till att den totala handläggningstiden för dessa mål blivit alltför lång och att kravet på erforderlig snabbhet i handläggningen inte längre kan anses uppfyllt. En lång handläggningstid i domstol kan försvaga rättssäkerheten både för konsumenter, svarandeföretag och konkurrerande näringsidkare. Konsumenter kan förlöpande luras genom upprepad, vilseledande marknadsföring som inte stoppas av domstol förrän efter ett år eller längre tid. Svaranden får vänta länge på slutligt besked om en planerat lång, kanske mycket påkostad reklamkampanj är tillåten eller ej. Konkurrenter kan lida skada av en påtalat vilseledande marknadsföring byggd på jämförelser så länge motparten får fortsätta med sin jämförande reklam. Kravet på snabbhet i handläggningen väger i dessa fall enligt regeringens mening tyngre än möjligheten att få saken prövad i två instanser.

Några remissinstanser menar att man i första hand borde sträva efter att förkorta handläggningstiden vid Stockholms tingsrätt. Långa handläggningstider kan delvis botas genom att nödvändiga resurser tillförs den instans som "släpar efter" med handläggningen. Det finns dock inte säll-

an omständigheter utanför domstolens kontroll som kan sinka handläggningen. Vidare anser regeringen att en något förkortad handläggningstid vid Stockholms tingsrätt inte helt skulle lösa problemet, eftersom skälen till tidsutdräkten till stor del ligger i tvåinstanssystemet i sig. Exempelvis kvarstår problemen med överklaganden av rättegångsbeslut och interimistiska förbud även om tingsrättens handläggningstider förkortas.

I propositionen om den nya marknadsföringslagen hänvisades till möjligheten till interimistiska beslut för att snabbt kunna få till stånd ett förbud eller ett åläggande (prop.1994/95:123 s. 124). Den möjligheten vidgades i den nya lagen.

Man kan emellertid fråga sig om en utveckling mot en högre frekvens av sådana yrkanden ter sig önskvärd. Interimistiska beslut överklagas inte sällan och, när så sker, tar det naturligtvis en viss ytterligare tid innan det interimistiska yrkandet slutligt avgjorts. Dessutom binds domstolarnas resurser vid handläggning och prövning av kändens talan i en första omgång medan arbetet med målets slutliga avgörande ofta tar vid långt senare. En annan fara med att i alltför hög utsträckning förlita sig på möjligheten till interimistiska beslut är att den preliminära bedömning som görs med anledning av ett yrkande om interimistiskt beslut i praktiken kan verka bestämmande för den slutliga bedömningen i målet. I detta sammanhang bör också uppmärksammas kravet på att kändens skall ställa säkerhet för den skada som ett tillfälligt förbud kan orsaka svaranden, vilket kan verka avhållande på viljan att använda sig av denna möjlighet, inte minst vad gäller små, ekonomiskt svaga företagare.

Ett annat förhållande som regeringen vill peka på i detta sammanhang är att gällande ordning har lett till att små, ekonomiskt svaga näringsidkare i mindre utsträckning än tidigare väcker talan i marknadsföringsmål. Det skulle därför vara önskvärt att ha en ordning som ökar dessa näringsidkares processbenägenhet.

Det kan givetvis, som Stockholms tingsrätt och Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har gjort, sättas i fråga det lämpliga i att genomföra en förändring när marknadsföringslagen har varit i kraft så kort tid. De nackdelar med två instanser som erfarenheterna trots allt har visat, innebär emellertid att det skulle vara olyckligt att bibehålla nuvarande ordning för mål om förbud och åläggande.

En av de vägledande principerna för reformerna på det processrättsliga området har sedan länge varit att tyngdpunkten för rättsskipningen skall ligga i första instans. Avvikelser från huvudregeln kan dock göras när det finns starka skäl för det. Så har gjorts beträffande Konkurrensverkets beslut om åläggande, icke-ingripandebesked och undantag enligt konkurrenslagen genom de ändringar som regeringen har föreslagit i propositionen om ändringar i konkurrenslagen (prop. 1997/98:130) och som bl.a. innebär att Stockholms tingsrätt skall upphöra som instans för dessa måltyper. Regeringen har i det ärendet särskilt pekat på behovet av snabba avgöranden för dessa ärenden och de aktuella måltypernas karaktär. Det är inte fråga om tvistlösning eller om avgörande av hur ett visst sak- eller rättsförhållande skall bedömas. Det rör i stället framtida förhållanden, där det är av stor vikt för det berörda företaget och ur allmän synpunkt att det snabbt ges ett auktoritativt besked som marknaden kan rätta sig efter. Dessa förhållanden gör sig i lika hög grad gällande för mål om förbud och åläggande enligt marknadsföringslagen. En ordning där den huvud-

sakliga prövningen ligger i Stockholms tingsrätt med ett krav på prövningstillstånd för förbuds- och åläggandemålen vid Marknadsdomstolen, vilket skulle kunna vara ett alternativ, skulle innebära att Marknadsdomstolens viktiga prejudikatbildande funktion får mindre betydelse och bör enligt regeringens mening därför inte väljas.

Vad gäller den nuvarande instansordningens betydelse för Marknadsdomstolens rättsskapande och prejudikatbildande funktion är det för tidigt att säga om införandet av tvåinstanssystemet har påverkat eller kommer att påverka Marknadsdomstolen i detta avseende. Det finns dock omständigheter som talar för att domstolens prejudikatbildande och rättsskapande verksamhet skulle komma att främjas genom en återgång till det tidigare systemet. En enskild förlorande part kan av kostnadsskäl eller av bristande intresse för att medverka till prejudikatbildningen dra sig för att överklaga avgörandet till Marknadsdomstolen. Förlorar KO ett mål där utgången är tveksam och vägledande rättspraxis saknas och utgången därför väl hade kunnat bli en annan, är det däremot högst troligt att KO för målet vidare till Marknadsdomstolen för att få ett slutligt klarläggande av rättsläget. Ett sådant förlopp inträffar dock sällan. Det principiellt intressanta målet kan ju också ha vunnits av KO och svarandeparten kan sakna intresse av att överklaga, varför frågan inte blir föremål för Marknadsdomstolens bedömning. Dessa omständigheter talar också för att en återgång till systemet med Marknadsdomstolen som första och sista instans skulle vara till fördel för domstolens rättsskapande verksamhet.

Enligt regeringens uppfattning bör man eftersträva ett sammanhållet regelsystem när det gäller den marknadsrättsliga instans- och processordningen. Den nuvarande ordningen ger ett splittrat intryck, inte minst vad avser handläggningen av förbuds- och åläggandemålen enligt marknadsföringslagen jämfört med handläggningen av motsvarande mål enligt lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare och produktsäkerhetslagen. I prop. 1994/95:123 (s. 127) antydde möjligheten att vid tillfälle göra en totalöversyn av den marknadsrättsliga instans- och processordningen. I ett sådant arbete skulle den ordning som infördes i marknadsföringsmål år 1996 tjäna som vägledning.

I dagens läge finns det enligt regeringens bedömning starka skäl mot ett sådant översynsarbete. I produktsäkerhetsmål skulle t.ex. en tvåinstansprövning få klart negativa konsekvenser och vara mindre förenligt med EG:s produktsäkerhetsdirektiv som ställer krav på skyndsam handläggning i syfte att exempelvis omedelbart få stopp på försäljningen av en farlig vara. Genom att i stället återföra förbuds- och åläggandemålen enligt marknadsföringslagen till Marknadsdomstolen som första och sista prövningsinstans återskapas en enhetlig instansordning vid prövningen av marknadsrättsmålen.

Sammanfattningsvis anser regeringen att de omständigheter som vi redogjort för motiverar en ändring av instansordningen för förbuds- och åläggandemålen.

Regeringens förslag: Mål om förbud och åläggande skall som huvudregel handläggas av Marknadsdomstolen som första och sista instans. Om samma kärande, eller en annan kärande i samråd med denne, samtidigt väcker en talan om marknadsstörningsavgift eller skadestånd med anledning av marknadsföringen, skall dock en talan om förbud eller åläggande väckas vid Stockholms tingsrätt.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. Enligt promemorians förslag skulle talan om förbud eller åläggande inte kunna kumuleras med en talan om skadestånd. Vidare har i promemorian inte närmare utvecklats vad som avses med att flera käromål väcks samtidigt.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser uppmärksammar vissa processuella frågor med anledning av förslaget. *Konsumentverket* anser att det bör övervägas att talan om förbud eller åläggande tillåts väckas vid tingsrätten inte bara tillsammans med en talan om marknadsstörningsavgift utan även tillsammans med en skadeståndstalan, för att man även i dessa fall skall kunna undvika de problem som kan uppstå på grund av olika instansordningar.

För den situationen att KO i enlighet med förslaget först väcker talan om förbud i Marknadsdomstolen och under målets handläggning där väcker talan om marknadsstörningsavgift i tingsrätten, varvid tingsrätten vilandeförklarar avgiftsmålet till dess Marknadsdomstolen avgjort förbudsmålet, anför *Stockholms tingsrätt* följande synpunkter. Förslaget innebär att ett och samma förfarande i realiteten endast blir prövat i sak i en instans. För tingsrätten skulle det endast återstå att pröva det subjektiva rekvisitet och bestämma avgiftens storlek. Stockholms tingsrätt anser att det därför kan sättas i fråga om det i så fall finns skäl att behålla tingsrätten som första instans i avgiftsmålet. Även *Sveriges Marknadsförbund* pekar på denna konsekvens och menar att det ur rättssäkerhetssynpunkt kan ifrågasättas att frågan om marknadsstörningsavgift i realiteten endast blir föremål för prövning i en instans.

Swedish Direct Marketing Association (SWEDMA) och *Marknadsdomstolen* uppmärksammar behovet av kommunikation mellan Stockholms tingsrätt och Marknadsdomstolen när en talan om marknadsstörningsavgift eller skadestånd väcks vid tingsrätten som kan vara avhängig utgången i ett förbudsmål i Marknadsdomstolen. Marknadsdomstolen föreslår därför att tingsrätten skall vara skyldig att underrätta Marknadsdomstolen om rättegången så att Marknadsdomstolen kan lämna tingsrätten besked huruvida ett förbudsmål avseende samma marknadsföringsåtgärd är anhängigt i domstolen.

Skälen för regeringens förslag

Ett system med olika instansordningar

Skälen till att tvåinstanssystemet i samband med införandet av den nya marknadsföringslagen fick omfatta även förbuds- och åläggandemålen

var de nackdelar som förutsågs med olika instansordningar för dessa mål och avgiftsmålen. I propositionen pekades bl.a. på att det är olyckligt med ett system enligt vilket parterna är hänvisade till att föra parallella processer om samma marknadsföring (prop. 1994/95:123 s. 124). Det anfördes också att olika instansordningar skulle innebära hinder mot kumulation av förbuds- och avgiftsmål i första instans och sämre process-ekonomi. Regeringen anser mot denna bakgrund att det system som nu väljs bör, samtidigt som det möjliggör att mål om förbud eller åläggande kan föras direkt till Marknadsdomstolen, vara utformat så att dessa problem i görligaste mån kan undvikas.

I promemorian föreslås att Marknadsdomstolen som huvudregel skall vara första och sista instans i förbuds- och åläggandemålen. Om en talan om marknadsstörningsavgift väcks samtidigt skulle dock enligt förslaget en sådan talan få föras vid Stockholms tingsrätt. Regeringen ansluter sig till förslaget av de skäl som angetts i avsnitt 6.1 med de förtydliganden som framgår av författningskommentaren, vilka har föranletts av Lagrådets yttrande.

Ett sådant system innebär att KO innan talan väcks måste ta ställning till vilket resultat som är mest angeläget att uppnå. Är det mer angeläget att få stopp på en pågående marknadsföring som skapar problem för konsumenterna, bör en talan om förbud eller åläggande vid Marknadsdomstolen väljas. Om det också är motiverat att föra en talan om marknadsstörningsavgift, kan en gemensam talan väckas vid Stockholms tingsrätt. Även i ett sådant fall finns möjligheter att snabbt få marknadsföringen att upphöra, genom att ett interimistiskt beslut begärs. Skulle KO anse att det ändå finns skäl att vända sig till Marknadsdomstolen, t.ex. för att det är viktigt att få ett slutligt avgörande som har betydelse som prejudikat, bör KO i de flesta fall kunna avstå från ett yrkande om marknadsstörningsavgift. Det torde sällan finnas skäl att processa i två omgångar om samma marknadsföring. Man bör dock inte utesluta den möjligheten för de fall det kan anses befogat.

Det föreslagna systemet innebär att den situationen kan uppstå att en näringsidkare eller en sammanslutning av näringsidkare utnyttjar möjligheten enligt 39 § andra stycket marknadsföringslagen att föra talan om marknadsstörningsavgift sedan KO beslutat att väcka talan om förbud eller åläggande beträffande marknadsföringen, men att inte föra talan om avgift. De processekonomiska avväganden som en tilltänkt kärande gör torde dock innebära att det inte blir vanligt att en subsidiär talan om avgift väcks medan förbuds- eller åläggandemålet pågår vid Marknadsdomstolen. Skulle en sådan situation uppstå har Stockholms tingsrätt möjlighet att vilandeförklara avgiftsmålet med stöd av 32 kap. 5 § rättegångsbalken.

Inte heller den omvända situationen – att någon annan än KO väcker talan om förbud eller åläggande vid Marknadsdomstolen samtidigt som ett avgiftsmål pågår vid tingsrätten – torde innebära några problem i praktiken. Risken för att detta skulle ske är nämligen mycket liten.

Sveriges Marknadsförbund har hävdat att det är betänkligt ur rättssäkerhetssynpunkt att en talan om marknadsstörningsavgift kan väckas vid tingsrätten samtidigt som Marknadsdomstolen prövar frågan om förbud eller åläggande beträffande samma marknadsföring. Detta innebär enligt förbundet att avgiftsfrågan i realiteten endast blir prövad i en instans. Det är riktigt att Marknadsdomstolens avgörande när det gäller frågan om förbud eller åläggande skall meddelas beträffande en viss marknadsföring kommer att ha bevisverkan i senare mål om ådömande av avgift för samma marknadsföring. Situationer av det slaget förekommer i olika sammanhang och är inte i sig märkliga. Skillnader i processmaterialet kan dessutom innebära att en mer självständig bedömning i förhållande till det tidigare avgörandet måste göras i det senare målet. Även om materialet skulle vara helt identiskt och frågan om en överträdelse av bestämmelserna i marknadsföringslagen helt besvaras genom Marknadsdomstolens avgörande kan regeringen inte se några faror ur rättssäkerhetssynpunkt. Det är frågan om huruvida en avgift skall påföras en viss näringsidkare – och avgiftens storlek – som motiverar en tvåinstansprövning. De för avgiftsmålen kännetecknande rekvisiten är om näringsidkaren har varit oaktsam eller handlat uppsåtligt. Det skall också prövas om det är fråga om ett ringa fall. Det bör vidare framhållas att vissa andra frågor kan aktualiseras i ett mål om marknadsstörningsavgift, såsom vem som ansvarar för marknadsföringen eller kan handla på näringsidkarens vägnar (se 22 § marknadsföringslagen). Det ur rättssäkerhetssynpunkt viktiga är att bedömningen av dessa omständigheter kan överprövas i högre instans.

Behovet av genomslagskraft m.m.

Sveriges Advokatsamfund och Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har fört fram tanken att begränsa möjligheten att väcka talan om förbud och åläggande vid Marknadsdomstolen till de fall där KO för talan. Fakultetsnämnden menar att de mål där KO för talan ofta är väl förberedda men att mål där enskilda näringsidkare för talan i mindre grad lämpar sig för ett eninstanssystem med hänsyn till att de ofta kräver en betydande beredning innan de är klara för huvudförhandling. Regeringen anser för sin del att detta i sig inte kan utgöra skäl för en tvåinstansprövning. Marknadsdomstolen kan i lika hög grad som Stockholms tingsrätt se till att ett mål blir tillräckligt berett för att en huvudförhandling skall kunna hållas. Flera andra skäl talar också emot en sådan lösning. Mål mellan näringsidkare utgör en stor del av de aktuella måltyperna. En ordning där endast KO kan väcka talan direkt i Marknadsdomstolen skulle därför förhindra att marknadsföringslagen får den ökade genomslagskraft som reformen bl.a. syftar till. Det bör också uppmärksammas att det inte minst är näringslivsintressen som har fört fram kravet på snabbare handläggning. Möjligheten att få ett snabbt avgörande genom att väcka talan om förbud eller åläggande direkt vid Marknadsdomstolen bör därför stå öppen även för näringsidkare.

Som tidigare framgått tillämpas rättegångsbalkens regler i marknadsföringsmål. I mål enligt lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen om avtalsvillkor mellan näringsidkare och produktsäkerhetslagen gäller däremot fortfarande förfaranderegler i lagen om marknadsdomstol. I syfte att skapa ett enhetligt system för förfarandet i Marknadsdomstolen har Lagrådet fört fram tanken att låta dessa förfaranderegler gälla även för de förbuds- och åläggandemål som enligt förslaget skall handläggas av Marknadsdomstolen som första instans.

Regeringen delar uppfattningen att det är värdefullt att sträva efter enhetlighet i det marknadsrättsliga systemet, en faktor som också anförts till stöd för förslaget att låta Marknadsdomstolen pröva förbuds- och åläggandemål enligt marknadsföringslagen som första instans (se avsnitt 6.1.). Å andra sidan leder Lagrådets förslag till, vilket också har påpekats i dess yttrande, att olika förfaranderegler blir tillämpliga i samma typ av mål beroende på om Marknadsdomstolen handlägger målen som första eller andra instans. En sådan ordning anser regeringen vara mindre tillfredsställande, inte minst med tanke på parterna.

I samband med att marknadsföringslagen infördes gjordes vidare en närmare analys av vilka förfaranderegler som lämpligen borde tillämpas i marknadsföringsmålen. De övergripande skälen för att man ansåg att rättegångsbalkens regler borde gälla i dessa mål har redovisats i avsnitt 4.4. Regeringen vill därutöver framhålla att man i förarbetena särskilt diskuterade vissa regler i lagen om marknadsdomstol som skilde sig från reglerna för rättegångar i allmänhet och därvid gjorde bedömningen att de senare reglerna var att föredra. Detta gällde bl.a. reglerna för delgivning. Att låta förfaranderegler i lagen om marknadsdomstol gälla för de mål som enligt förslaget skall handläggas av Marknadsdomstolen som första instans skulle strida mot dessa ställningstaganden.

Regeringen anser att dessa omständigheter sammantaget gör att rättegångsbalkens regler bör tillämpas i samma utsträckning som i dag är fallet även när Marknadsdomstolen som första instans handlägger mål enligt marknadsföringslagen.

Avslutande synpunkter

Regeringen anser sammanfattningsvis att den ordning som förordas i promemorian tillgodoser de krav som bör ställas. En ändring i förhållande till promemorieförslaget bör dock göras. Såsom Konsumentverket framhåller bör en talan om förbud eller åläggande också kunna väckas vid Stockholms tingsrätt om det samtidigt väcks en talan där om skadestånd enligt marknadsföringslagen.

7 Lagen om marknadsdomstol m.m. och vissa verkställighetsfrågor

Prop. 1997/98:188

7.1 Vissa ändringar i lagen om marknadsdomstol m.m.

Regeringens förslag: Marknadsdomstolens ordförande ges ökade befogenheter att ensam besluta i vissa frågor av mindre vikt. Marknadsdomstolens dom skall meddelas så snart som det är möjligt.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens. I promemorian föreslås att Marknadsdomstolens dom skall skrivas under av samtliga ledamöter som har deltagit i avgörandet.

Remissinstanserna: *Marknadsdomstolen* avstyrker förslaget att domen skall skrivas under av samtliga ledamöter som har deltagit i avgörandet. Som skäl anför domstolen att dess ledamöter, förutom ordföranden, tjänstgör i domstolen endast vid dess sammanträden och att en sådan regel därför medför betydande praktiska olägenheter och kan fördröja meddelandet av domar och beslut.

Skälen för regeringens förslag: I syfte att praktiskt förenkla arbetet för Marknadsdomstolen bör vissa smärre ändringar göras i lagen om marknadsdomstol m.m. En sådan ändring innebär att domstolens ordförande ges ökade befogenheter att ensam fatta beslut i vissa frågor av mindre vikt. Frågor som bör kunna avgöras på detta sätt, utöver vad som i dag är fallet, avser rättelse av dom och beslut samt avslag av begäran om att domstolen skall pröva en fråga om interimistiskt förbud eller åläggande utan att motparten getts tillfälle att yttra sig.

Beträffande tiden och sättet för Marknadsdomstolen att meddela dom eller slutligt beslut bör lagen anpassas till de verkliga förhållandena, vilket med nödvändighet måste medföra en författningsmässig avvikelse från rättegångsbalkens bestämmelser i dessa hänseenden. Efter en förhandling i domstolen underrättas parterna om att dom eller slutligt beslut kommer att meddelas så snart det kan ske. Med tanke på domstolens sammansättning med externa experter har det visat sig mycket svårt att leva upp till rättegångsbalkens krav (17 kap. 9 §) på att en dom, om inte synnerligt hinder möter, skriftligen skall avfattas och meddelas inom två veckor efter förhandlingens avslutande. Regeringen anser därför att lagen om marknadsdomstol m.m. bör innehålla en särskild bestämmelse som innebär att dom eller ett slutligt beslut skall meddelas så snart som det är möjligt.

I fråga om vem eller vilka som skall skriva under Marknadsdomstolens domar delar regeringen Marknadsdomstolens uppfattning och anser att det är tillräckligt att ordföranden ensam skriver under domen.

7.2 Verkställighet av det norska institutet tvangsgebyr och av Stockholms tingsrätt förelagda viten

Regeringens förslag: Tvangsgebyr som i Norge har förelagts av Forbrukerombudet och som har godkänts av näringsidkaren eller dömts

ut av domstol skall kunna verkställas i Sverige. Utdömda viten som enligt marknadsföringslagen har förelagts av Stockholms tingsrätt skall kunna överlämnas för att verkställas i Danmark, Finland, Island och Norge.

Prop. 1997/98:188

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Inte någon remissinstans har berört frågan.

Skälen för regeringens förslag: I Norge infördes år 1995 institutet tvangsgebyr på det marknadsrättsliga området genom en ändring i den norska marknadsföringslagen (Ot prp nr 34 [1994-95] om ändring i loven 16 juni 1972, nr 47 om kontroll med marknadsföring og avtalevilkor). Institutet innebär en skyldighet att betala ett visst belopp vid överträdelse av marknadsföringslagen eller av förbud enligt den lagen och har till syfte att hindra framtida överträdelser. Institutet motsvarar således i stort sett de svenska och finska marknadsrättsliga vitena.

I lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. finns det en bestämmelse som rör de marknadsrättsliga vitena (4 §). Den innebär att i bestämmelsen uppräknade beslut om viten på begäran kan verkställas här i landet. Regeringen anser att motsvarande bör gälla det norska institutet tvangsgebyr som har förelagts av Forbrukerombudet och som har godkänts av näringsidkaren eller har dömts ut av domstol. Nämda lag bör därför kompletteras med en bestämmelse som gör detta möjligt.

I samband med införande av den nya marknadsföringslagen tillkom Stockholms tingsrätt som beslutande instans i mål om förbud och åläggande. En anpassning av 4 § 2 i 1963 års verkställighetslag bör ske i anledning av detta. Ändringen innebär att det blir möjligt att överlämna utdömda viten som förelagts av Stockholms tingsrätt i mål enligt marknadsföringslagen för verkställighet i de övriga nordiska länderna. Lagrådet har i sitt yttrande påpekat att det av lagrådsremissen inte framgår om kontakter i frågan tagits med övriga nordiska länder. Regeringen avser att informera dessa länder och hemställa att de vid behov vidtar åtgärder för att ifrågavarande viten skall kunna verkställas.

8 Ekonomiska konsekvenser

Förslaget innebär att Stockholms tingsrätt som huvudregel utgår som första instans i förbuds- och åläggandemålen. Detta innebär minskade kostnader för tingsrätten med 500 000 kronor per år.

Måltillströmningen vid Marknadsdomstolen kommer att öka till följd av förslaget vilket medför att Marknadsdomstolen bör tillföras 500 000 kronor per år för att möta den ökade måltillströmningen.

9.1 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450)

38 §

Ändringen i *första stycket första meningen* innebär att talan om förbud och åläggande som huvudregel väcks direkt i Marknadsdomstolen. Om samma kärande, eller en annan kärande i samråd med denne, samtidigt väcker en talan om marknadsstörningsavgift eller skadestånd med anledning av marknadsföringen, skall dock en talan om förbud eller åläggande enligt *första stycket andra meningen* väckas vid Stockholms tingsrätt. De fall som avses i bestämmelsen är således för det första när en och samma kärande samtidigt väcker talan om förbud eller åläggande och avgift eller skadestånd, för det andra när flera kärande samtidigt och i samråd framställer sådana yrkanden, och slutligen det fallet att flera kärande samtidigt och i samråd framställer olika eller delvis olika yrkanden med anledning av marknadsföringen. Ett exempel på den sistnämnda situationen är att båda kärandena yrkar förbud medan endast den ene yrkar skadestånd.

Bestämmelsen har utformats med beaktande av Lagrådets synpunkter, varvid dock en något annorlunda ordalydelse än den av Lagrådet föreslagna har valts.

Med att flera käromål väcks *samtidigt* avses att de framställs vid ett och samma tillfälle. Detta kan ske i en och samma stämningsansökan eller i olika dokument som ges in till tingsrätten vid samma tillfälle.

Vad som skall anses vara samma marknadsföring finns behandlat i förarbetena till 44 § (se prop. 1994/95:123 s. 187 f.).

Bestämmelsen i andra meningen omfattar självklart endast de fall där en talan om skadestånd väcks vid Stockholms tingsrätt (jfr 41 §).

51 §

Ändringen utgör endast en följdändring till den ändrade instansordningen.

52 §

Ändringen i *första stycket* utgör endast en följdändring till den ändrade instansordningen.

Enligt bestämmelsen i *andra stycket* skall tingsrätten underrätta Marknadsdomstolen när en talan om marknadsstörningsavgift eller skadestånd väcks vid tingsrätten. Syftet med regeln är att tingsrätten därigenom skall kunna få vetskap om huruvida det i Marknadsdomstolen finns ett mål om förbud eller åläggande anhängigt som gäller samma marknadsföring.

9.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om
marknadsdomstol m.m.

Prop. 1997/98:188

9 §

Ändringarna har behandlats i avsnitt 7.1.

10 a §

Bestämmelserna i den nya paragrafen har behandlats i avsnitt 7.1.

9.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om
samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge
angående verkställighet av straff m.m.

4 §

Tilläggen har behandlats i avsnitt 7.2.

9.4 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Lagändringarna träder i kraft den 1 april 1999.

Enligt den särskilda övergångsregeln i fråga om ändringarna av instansordningen skall de mål som vid ikraftträdandet är under handläggning i Stockholms tingsrätt, och som har kommit in dit efter utgången av juni 1998 men som enligt de nya reglerna i stället skall handläggas av Marknadsdomstolen, lämnas över till den instansen.

I promemorian tas upp en diskussion om den ordning som gäller för prövningen av förbuds- och åläggandemål enligt marknadsföringslagen är ändamålsenlig ur olika aspekter. Övervägandena i promemorian utmynnar i ett förslag om att ta bort Stockholms tingsrätt som första instans och i stället återgå till den ordning som gällde enligt den äldre marknadsföringslagen, nämligen att Marknadsdomstolen är första och slutliga instans vid prövningen av detta slag av marknadsföringsmål.

Enligt marknadsföringslagen (1995:450) är Stockholms tingsrätt första instans i alla mål och ärenden om marknadsföring. Domar och beslut av tingsrätten kan överklagas till Marknadsdomstolen.

Tidigare gällande ordning med Marknadsdomstolen som enda instans i marknadsföringsmål har behållits för prövning av andra slag av marknadsrättsliga mål, såsom t.ex. produktsäkerhetsmål och mål om oskäligen avtalsvillkor i konsumentförhållanden.

Den viktigaste orsaken till den nuvarande instansordningen för prövningen av *förbuds-* och *åläggandemål* var att Stockholms tingsrätt utsågs till exklusiv första domstolsinstans i *mål om marknadsstörningsavgift*. Det ansågs därför lämpligt att även förbuds- och åläggandemålen handlades vid tingsrätten som första instans så att systemet blev enhetligt för dessa olika måltyper. En annan viktig orsak ansågs vara vissa processhanteringsmässiga ofullkomligheter och fördyringar som skulle kunna följa av en process i två instanser rörande samma marknadsföringsåtgärd (d.v.s. yrkande om förbud i Marknadsdomstolen och yrkande om avgift i Stockholms tingsrätt).

Kritik har nu framförts mot att handläggningen i Stockholms tingsrätt av förbuds- och åläggandemålen drar ut på tiden. Konsumentverket och företrädare för näringslivet har i skrivelser till Inrikesdepartementet förordat att Stockholms tingsrätt utgår som första instans i denna typ av mål.

I lagrådsremiss med förslag till ändringar i konkurrenslagen (1993:20) m.m. föreslås att Stockholms tingsrätt utgår som mellaninstans i vissa slag av konkurrensrättsliga mål. Till stöd för detta förslag åberopas bl.a. att den nuvarande ordningen leder till långa prövningstider.

Handläggningstiden vid Stockholms tingsrätt beträffande förbuds- och åläggandemål enligt marknadsföringslagen har visat sig eller tenderar att bli längre än den motsvarande tid som Marknadsdomstolen behövde för sina avgöranden då domstolen var den enda instansen för dessa mål.

Långa handläggningstider är generellt sett otillfredsställande. Det är dock viktigt att hålla i minnet att en domstolsprövning under alla förhållanden måste få ta den tid som krävs för att saken skall få en tillfredsställande behandling. Det finns inte sällan omständigheter utanför domstolens kontroll som kan sinka handläggningen.

Eftersom den gällande instansordningen varat så pass kort tid, måste ett omtänkande i syfte att ändra den grundas på även andra omständigheter än tidsaspekten. I promemorian redovisas sådana omständigheter.

Den avdelning i Stockholms tingsrätt som handlägger marknadsföringsmålen har också hand om konkurrensrätt, allmänna tvistemål, tryckfrihetsrätt, yttrandefrihetsrätt och familjemål. Som orsaker till en *handläggningstid* på genomsnittligt ett år när det gäller förbudsmålen anges bl.a. delgivningsproblem, överklaganden av beslut under rättegången och kö till huvudförhandlingstid.

I lagmotiven hänvisades till möjligheten till *interimistiska* beslut för att snabbt kunna få till stånd ett förbud eller ett åläggande. Det kan dock ifrågasättas om en utveckling mot en högre frekvens av sådana yrkanden ter sig önskvärd. Interimistiska beslut överklagas inte sällan och, när så sker, tar det naturligtvis en viss ytterligare tid innan det interimistiska yrkandet slutligt avgjorts. Dessutom binds domstolarnas resurser vid handläggning och prövning av kändens talan i en första omgång medan arbetet för målets slutliga avgörande tar vid ofta långt senare.

En lång handläggningstid i domstol försvagar *rättssäkerheten* för konsumenter, svarandeföretag och konkurrerande näringsidkare. Från rättssäkerhetssynpunkt är de nackdelar i form av tidsutdräkt m.m. som nuvarande ordning leder till väsentligt större än de fördelar som kan ligga i att fler än en instans kan ges tillfälle att delta i prövningen av de aktuella fallen av marknadsföringsrätt.

Ett i lagmotiven omnämnt syfte med instansreformen var också förhoppningen att Marknadsdomstolens *prejudicerande* och *rättsskapande funktion* skulle bli stärkt genom att domstolen skulle kunna ägna mer tid och resurser åt de egentliga prejudikatmålen. För att kunna bedöma om detta syfte uppnåtts behövs mer tid. Det finns dock omständigheter, t.ex. företagets bristande intresse av att medverka till prejudikatbildningen genom att föra denna typ av mål vidare till Marknadsdomstolen, som talar för att Marknadsdomstolens prejudikatskapande roll inte främjas, och att i stället mål av principiellt intresse i vissa fall riskerar att stanna i Stockholms tingsrätt. I lagrådsremissen med förslag till ändringar i konkurrenslagen konstateras att förfarandet med två domstolsinstanser har bidragit till att det ännu inte har utvecklats någon vägledande praxis av större omfattning i Marknadsdomstolen, vilket därför anförts som ett skäl för förslaget att låta Stockholms tingsrätt utgå som mellaninstans för vissa slag av konkurrensrätt.

Processekonomi kan anses innefatta såväl parternas ekonomi i processen som kostnaderna för själva rättegångsförfarandet. Ett minskat antal domstolsinstanser medför givetvis kostnadsbesparingar för både de processförande parterna och det allmänna. Ett av de viktigaste skälen till att den nuvarande instansordningen genomfördes var att man med denna undgick problemet med att KO i ett system med olika instansordningar skulle tvingas processa två gånger om sanktionering (vitesförbud respektive marknadsstörningsavgift) av samma förfarande, vilket skulle vara olyckligt ur processekonomisk synvinkel. I promemorian diskuteras olika lösningar för att försöka komma till rätta med detta problem. Det förordas en lösning som enligt huvudregeln innebär skilda instansordningar för avgiftsmålen respektive förbudsmålen men med möjlighet att samordna prövningen av samtliga yrkanden om förbud och avgift.

Enhetlighet beträffande den marknadsrättsliga instans- och processordningen har alltid eftersträvat. Om de marknadsföringsrättsliga förbuds- och åläggandemålen återförs till Marknadsdomstolen som första och sista

prövningsinstans, uppnås enhetlighet. Konkurrens- och marknadsföringsmålen förs också i vissa avseenden närmare varandra, om förslagen i lagrådsremissen rörande konkurrenslagen genomförs. Prop. 1997/98:188 Bilaga 1

1 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450)

Härigenom föreskrivs att 38, 51 och 52 §§ marknadsföringslagen (1995:450) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Talan om förbud eller åläggande enligt 14, 15 eller 17 § väcks vid Stockholms tingsrätt.

En sådan talan får väckas av

1. Konsumentombudsmannen,
2. en näringsidkare som berörs av marknadsföringen, och
3. en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

Ett interimistiskt beslut enligt 20 § meddelas av den domstol där en rättegång enligt första stycket pågår.

Vad som sägs i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken och i 39 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden om hovrätten skall i mål och ärenden enligt denna lag i stället gälla Marknadsdomstolen.

Om en talan enligt denna lag har väckts av någon annan än Konsumentombudsmannen, skall tingsrätten underrätta ombudsmannen om rättegången.

Föreslagen lydelse

38 §

Talan om förbud eller åläggande enligt 14, 15 eller 17 § väcks vid *Marknadsdomstolen*.

Om en talan om marknadsstörningsavgift enligt 22 § väcks samtidigt, får en talan om förbud eller åläggande som avser samma marknadsföring väckas vid Stockholms tingsrätt.

Talan får väckas av

1. Konsumentombudsmannen,
2. en näringsidkare som berörs av marknadsföringen, och
3. en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

51 §¹

Vad som sägs i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken och i 39 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden om hovrätten, skall i mål och ärenden enligt denna lag i stället gälla *Marknadsdomstolen när Marknadsdomstolen handlägger mål efter överklagande enligt 43 §.*

52 §

Om en talan enligt denna lag har väckts av någon annan än Konsumentombudsmannen, skall *rätten* underrätta ombudsmannen om rättegången.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Prop. 1997/98:188

2. Ett mål eller ärende som är under handläggning i Stockholms tingsrätt men som enligt de nya bestämmelserna i stället skall handläggas av Marknadsdomstolen, skall lämnas över dit om det inregistrerats i tingsrätten efter den 1 juli 1997. Åtgärder som har vidtagits under handläggningen i tingsrätten skall för de mål och ärenden som överlämnas anses ha vidtagits av Marknadsdomstolen.

Bilaga 2

¹ Senaste lydelse 1996:270.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

dels att 9 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny bestämmelse, 10 a §, av följande lydelse.

9 §¹

Marknadsdomstolen är beslutför, när ordföranden och tre andra ledamöter är närvarande.

Ordföranden får ensam på domstolens vägnar vidta förberedande åtgärder och pröva frågor om avskrivning av mål.

Ordföranden får ensam på domstolens vägnar

*1. vidta förberedande åtgärder,
2. meddela beslut om avskrivning,*

3. rätta uppenbara felräkningar och felskrivningar i en dom eller ett beslut under de förutsättningar som anges i 17 kap. 15 § rättegångsbalken,

4. avslå en begäran om att domstolen skall meddela ett beslut om förbud eller åläggande att gälla tills vidare utan att motparten ges tillfälle att yttra sig.

Ordföranden får förordna sekreterare hos domstolen att ensam på domstolens vägnar vidta förberedande åtgärder.

10 a §

Dom skall meddelas så snart det kan ske. Den skall skrivas under av dem som deltagit i avgörandet. Kopia av domen skall skickas till parterna samma dag som domen meddelas.

Vad som i första stycket sägs om dom gäller också slutligt beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Senaste lydelse 1993:22.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge ang. verkställighet av straff m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge ang. verkställighet av straff m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Vad i denna lag sägs om böter skall även gälla utdömda viten, som

1. har förelagts part eller annan till fullgörande av en skyldighet i en rättegång,

2. här i landet har förelagts av konsumentombudsmannen, näringsfrihetsombudsmannen eller marknadsdomstolen,

3. i Finland har dömts ut av marknadsdomstolen eller, efter överklagande av ett avgörande av denna domstol, av högsta domstolen.

1. har förelagts part eller annan till fullgörande av en skyldighet i en rättegång,

2. här i landet har förelagts av Konsumentombudsmannen, Konkurrensverket, Stockholms tingsrätt eller Marknadsdomstolen,

3. i Finland har dömts ut av Marknadsdomstolen eller, efter överklagande av ett avgörande av denna domstol, av Högsta domstolen.

Vad som sägs i första stycket gäller även tvangsgebyr som i Norge har förelagts av Forbrukerombudet och dömts ut av domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Senaste lydelse 1985:221.

Förteckning över remissinstanserna

Prop. 1997/98:188
Bilaga 3

Svea hovrätt, Stockholms tingsrätt, Riksrevisionsverket, Statskontoret, Universitetet i Stockholm juridiska fakulteten, Arbetsdomstolen, Marknadsdomstolen, Konkurrensverket, Konsumentverket, Annonserförbundet, Svensk Handel, Konsumentvägledarnas förening, Företagarnas Riksorganisation (FR), Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Industriförbund, Sveriges Konsumentråd, Sveriges Marknadsförbund, Sveriges Reklamförbund, Swedish Direct Marketing Association (SWEDMA).

1 Förslag till lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450)

Härigenom föreskrivs att 38, 51 och 52 §§ marknadsföringslagen (1995:450) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

38 §

Talan om förbud eller åläggande enligt 14, 15 eller 17 § väcks vid Stockholms tingsrätt.

Talan om förbud eller åläggande enligt 14, 15 eller 17 § väcks vid *Marknadsdomstolen. Om en talan om marknadsstörningsavgift enligt 22 § eller skadestånd enligt 29 § väcks samtidigt, väcks dock en talan om förbud eller åläggande med anledning av marknadsföringen vid Stockholms tingsrätt.*

En sådan talan får väckas av

Talan om förbud eller åläggande får väckas av

1. Konsumentombudsmannen,
2. en näringsidkare som berörs av marknadsföringen, och
3. en sammanslutning av konsumenter, näringsidkare eller löntagare.

Ett interimistiskt beslut enligt 20 § meddelas av den domstol där en rättegång enligt första stycket pågår.

51 §¹

Vad som sägs i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken och i 39 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden om hovrätten skall i mål och ärenden enligt denna lag i stället gälla Marknadsdomstolen.

När Marknadsdomstolen handlägger mål efter överklagande enligt 43 §, skall vad som sägs i 49, 50 och 52 kap. rättegångsbalken och i 39 § första stycket lagen (1996:242) om domstolsärenden om hovrätten i stället gälla Marknadsdomstolen.

52 §

Om en talan enligt denna lag har väckts av någon annan än Konsumentombudsmannen, skall tingsrätten underrätta ombudsmannen om rättegången.

Om en talan enligt denna lag har väckts av någon annan än Konsumentombudsmannen, skall *rätten* underrätta ombudsmannen om rättegången.

När ett mål om marknadsstörningsavgift eller skadestånd väcks, skall tingsrätten underrätta Mark-

¹ Senaste lydelse 1996:270.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Ett mål som är under handläggning i Stockholms tingsrätt men som enligt de nya bestämmelserna i stället skall handläggas av Marknadsdomstolen skall lämnas över dit, om det kommit in till tingsrätten före utgången av juni 1998. Åtgärder som har vidtagits under handläggningen i tingsrätten skall för de mål som överlämnas anses ha vidtagits av Marknadsdomstolen.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

dels att 9 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 10 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §¹

Marknadsdomstolen är beslutför, när ordföranden och tre andra ledamöter är närvarande.

Ordföranden får ensam på domstolens vägnar vidta förberedande åtgärder *och pröva frågor om avskrivning av mål.*

Ordföranden får ensam på domstolens vägnar

1. vidta förberedande åtgärder,
2. *meddela beslut om avskrivning,*

3. *besluta om rättelse av en dom eller ett beslut under de förutsättningar som anges i 17 kap. 15 § första stycket rättegångsbalken,*

4. *avslå en begäran om att domstolen skall pröva en fråga om interimistiskt förbud eller åläggande utan att motparten getts tillfälle att yttra sig.*

Ordföranden får förordna sekreterare hos domstolen att ensam på domstolens vägnar vidta förberedande åtgärder.

10 a §

Dom skall meddelas så snart som det är möjligt. Den skall skrivas under av rättens ordförande. Kopia av domen skall skickas till parterna samma dag som domen meddelas. Vad som sägs om dom gäller också slutligt beslut.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Senaste lydelse 1993:22.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Vad i denna lag sägs om böter skall även gälla utdömda viten, som

1. har förelagts part eller annan till fullgörande av en skyldighet i en rättegång,

2. här i landet har förelagts av konsumentombudsmannen, näringsfrihetsombudsmannen eller marknadsdomstolen,

3. i Finland har dömts ut av marknadsdomstolen eller, efter överklagande av ett avgörande av denna domstol, av högsta domstolen.

2. här i landet har förelagts av *Konsumentombudsmannen, Konkurrensverket, Stockholms tingsrätt eller Marknadsdomstolen,*

3. i Finland har dömts ut av *Marknadsdomstolen* eller, efter överklagande av ett avgörande av denna domstol, av *Högsta domstolen.*

Vad som sägs i första stycket gäller även tvangsgebyr som i Norge har förelagts av Forbrukerombudet och som har godkänts av näringsidkaren eller har dömts ut av domstol.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

¹ Senaste lydelse 1985:221.

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-06-08

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 28 maj 1998 (Inrikesdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i marknadsföringslagen (1995:450),
2. lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Lotta Gustavson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i marknadsföringslagen

38 §

Marknadsdomstolen är nu alltid överinstans i mål och ärenden enligt marknadsföringslagen. I överensstämmelse härmed gäller enligt 51 § nuvarande lydelse vissa bestämmelser om överklagande och om hovrättsprocessen beträffande sådana mål och ärenden i Marknadsdomstolen. I det remitterade förslaget anges uttryckligen att samma bestämmelser skall tillämpas när Marknadsdomstolen handlägger mål efter överklagande. Särskilda bestämmelser saknas för fall när enligt förslaget Marknadsdomstolen i fortsättningen också kan bli första instans i mål enligt marknadsföringslagen. Därmed blir rättegångsbalken enligt 50 § första stycket tillämplig på sådana mål. När det i första stycket första meningen av förevarande paragraf anges att talan om förbud eller åläggande väcks vid Marknadsdomstolen innebär detta att så skall ske genom ansökan om stämning. Skäl kan anföras för en sådan ordning eftersom talan skall väckas genom stämning i Stockholms tingsrätt när den förenas med talan om marknadsföringsavgift eller skadestånd.

Å andra sidan anhängiggörs frågor om förbud och ålägganden enligt andra marknadsrättsliga lagar i Marknadsdomstolen genom ansökan. Det förefaller främmande att Marknadsdomstolen som första instans skall tillämpa ett förfarande i mål enligt marknadsföringslagen och ett annat förfarande i exempelvis mål enligt produktsäkerhetslagen, trots de likheter som finns mellan dessa lagar. Att Marknadsdomstolen kommer att

som fullföljdsinstans tillämpa rättegångsbalken fullt ut i marknadsföringsmål i likhet med vad som gäller i mål enligt konkurrenslagen bör inte utgöra något hinder för en sådan ordning. Goda skäl synes tala för att förfarandet i Marknadsdomstolen som första instans bör vara enhetligt. Det framgår inte av lagrådsremissen om denna fråga övervägts.

Prop. 1997/98:188
Bilaga 5

I första stycket föreslås vidare att en talan om förbud eller åläggande skall väckas vid Stockholms tingsrätt, om en talan om marknadsstörningsavgift eller skadestånd väcks samtidigt. I lagrådsremissen har inte närmare utvecklats innebörden av ordet "samtidigt". Vid föredragningen har upplysts om att avsikten är att det skall omfatta dels de fall då en sådan kombinerad talan väcks av endast en part, dels fall då flera parter i samråd väcker sådan talan. Däremot skall talan som väcks av parter oberoende av varandra inte handläggas enbart vid Stockholms tingsrätt. Det avsedda bör enligt Lagrådets mening komma till klart uttryck i lagtexten.

Första stycket kan då ges följande lydelse: "Talan om förbud eller åläggande enligt 14, 15 eller 17 § väcks vid Marknadsdomstolen. Om någon samtidigt vill väcka en sådan talan och en talan om marknadsstörningsavgift enligt 22 § eller skadestånd enligt 29 § med anledning av marknadsföringen, skall dock talan om förbud eller åläggande väckas vid Stockholms tingsrätt. Detsamma gäller då talan om förbud eller åläggande och marknadsstörningsavgift eller skadestånd efter gemensam överenskommelse väcks av olika käre samtidigt."

Om frågor angående förbud eller ålägganden skall kunna tas upp av Marknadsdomstolen efter ansökan kan första stycket ges följande lydelse: "En fråga om förbud eller åläggande enligt 14, 15 eller 17 § upptas av Marknadsdomstolen efter ansökan. Vill någon samtidigt göra en sådan ansökan och väcka en talan om marknadsstörningsavgift enligt 22 § eller skadestånd enligt 29 § med anledning av marknadsföringen, skall i stället talan om förbud eller åläggande väckas vid Stockholms tingsrätt. Detsamma gäller då olika parter efter gemensam överenskommelse vill göra ansökan om förbud eller åläggande och väcka talan om marknadsstörningsavgift eller skadestånd samtidigt."

I så fall bör andra stycket inledas: "En ansökan enligt första stycket första meningen får göras och en talan enligt första stycket andra eller tredje meningen får väckas av ---".

50 §

Om frågor angående förbud eller ålägganden skall kunna tas upp av Marknadsdomstolen efter ansökan bör en erinran om att särskilda bestämmelser gäller för förfarandet i den domstolen som första instans tas in i 50 §, som därför bör inledas med orden: "Om något annat inte följer av denna lag eller lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m., skall föreskrifterna ---".

Förslaget till lag om ändring i lagen om marknadsdomstol m.m.

1 och 13 §§

Om frågor angående förbud eller åläggande enligt marknadsföringslagen skall kunna tas upp av Marknadsdomstolen efter ansökan bör också förevarande paragrafer ändras. I 1 § bör de undantag som görs för tillämpningen av 13 a, 14, 15 och 16-22 §§ begränsas till mål som överklagats till Marknadsdomstolen. I 13 § bör efter "förbud eller åläggande" föras in orden "enligt 14, 15 eller 17 § marknadsföringslagen (1995:450),".

Förslaget till lag om ändring i lagen om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.

4 §

I första stycket 2 har utan förklaring i lagrådsremissen förts in även "Stockholms tingsrätt", vilket innebär att en dom, varigenom ett vite som förelagts av tingsrätten blivit utdömt, skall kunna verkställas enligt vad som i lagen sägs om böter. Det framgår inte om kontakt i frågan tagits med övriga nordiska länder. Eftersom ändring föreslås i förevarande sammanhang får det antas att med förslaget avses viten som tingsrätten förelagt med stöd av marknadsföringslagen. Någon utredning har inte presenterats om huruvida Stockholms tingsrätt kan förelägga viten - utöver de i punkten 1 angivna - också enligt någon annan lag. Till förebyggande av osäkerhet om vilka viten som avses bör detta preciseras i lagtexten.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 juni 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Andersson, Winberg, Ulvskog, Sundström, von Sydow, Klingvall, Åhnberg, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist

Föredragande: statsrådet Engqvist

Regeringen beslutar proposition Vissa ändringar i marknadsföringslagen (1995:450) m.m.